

Raudā top jauns aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrs

Foto no Sēlijas Salas Facebook lapas

Gunda Katrīna Vovere

Augšdaugavas novada Šēderes pagasta Raudas ciemā plānots izveidot aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centru. Centrs tiks veidots izbijušās Raudas skolas ēkā. Novada pašvaldība pēc vairākiem mēģinājumiem ēku pārdot galu galā to bez atlīdzības nodevusi Iekšlietu ministrijas pārraudzībā. Balstoties uz veiktajiem aprēķiniem par Latvijas pašreizējām izmitināšanas spējām, robežsardzei ir nepieciešams būtiski palielināt ārzemnieku izmitināšanas spējas, proti, nepieciešams izveidot jaunu centru, kas atrastos maksimāli tuvu valsts austrumu robežai un spētu nodrošināt ārzemnieku izmitināšanu skrīninga, patvēruma un atgriešanas procedūrās.

Latvija paplašina ārzemnieku izmitināšanas kapacitāti, lai īstenotu Eiropas Savienības Migrācijas un patvēruma pakta

18. septembrī Augšdaugavas novada pašvaldības deputāti nolēma bijušās Raudas skolas ēku nodot bezatlīdzības lietošanā Iekšlietu ministrijas pārraudzībā esošajām iestādēm, lai nodrošinātu ārzemnieku atgriešanas un patvēruma meklētāju uzturēšanās funkcijas. Ar Nodrošinājuma valsts aģentūru paredzēts noslēgt patapinājuma līgumu uz pieciem gadiem par nekustamā īpašuma daļas izmantošanu. Kā skaidro Augšdaugavas

Valsts robežsardzes Galvenās pārvaldes Stratēģiskās attīstības un sabiedrisko attiecību nodaļas vecākā speciāliste Kristīne Pētersone intervijā skaidro nelegālās migrācijas situāciju Latvijā un nepieciešamību pēc jauna aizturēto ārzemnieku centra izveides.

Foto Valsts robežsardze

Kā jūs šobrīd raksturotu nelegālās migrācijas situāciju Latvijā?

– Krievijas un Baltkrievijas īstenotā hibrīdā karadarbība uz NATO un Eiropas Savienības ārējās robežas neļauj Latvijas robežsargiem atslābt ne mirkli. Kopš 2020. gada situācija uz Latvijas–Baltkrievijas robežas ir ievērojami eskalējusies – nelikumīgo robežšķērsotāju spiediens kļuvis sistematisks un organizēts. Lai gan izaicinājums Valsts robežsardzei (VRS) ir milzīgs, tā ar to veiksmīgi tiek galā. Pateicoties kompleksam pasākumu kopumam, robežšķērsotāju skaits samazinājies no gandrīz 14 000 mēģinājumu 2023. gadā līdz 5388 2024. gadā. Tomēr šogad atkal vērojams pieaugums – hibrīduzbrukuma daļa, ko mērķtiecīgi vada Baltkrievijas puse. Robežu mēģina šķērsot arvien lielākas un agresīvākas grupas, bieži bruņotas ar metālu griešanas rīkiem un akmeņiem. Šogad aprīlis un maijs VRS bijuši īpaši intensīvi – konstatēti ap 70 nelegālie robežšķērsotāji dienā jeb līdz 2000 mēnesī, un arī vasarā aktivitāte saglabājusies augsta. Latvijā pastāv tiesiskais regulējums, kas nosaka atturēšanas, atgriešanas un izraidīšanas procedūras, ievērojot arī humānos apsvērumus. Lielākajā daļā gadījumu robežšķērsotājus mēģinājumi tiek novērsti, personas atturot no iekļūšanas Latvijas teritorijā. Ja tās jau atrodas Latvijā, tiek veiktas atturēšanas vai izraidīšanas darbības,

bet nepieciešamības gadījumā personas tiek ievietotas Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrā.

Atsevišķi ārzemnieki lūdz patvērumu Latvijā, tomēr lielākoties šīs personas ļaunprātīgi izmanto procedūru, jo to galamērķis ir ekonomiski attīstītākas ES valstis, galvenokārt Vācija. Latvija uzņem cilvēkus humānu iemeslu dēļ – grūtniecības, mazu bērnu, slimību, invaliditātes vai vecuma dēļ. VRS rīkojas saskaņā ar normatīvajiem aktiem, ievērojot cilvēktiesības un nodrošinot profesionālu, līdzsvarotu pieeju katrai situācijai.

No kurām valstīm pārsvarā nāk šie nelegālie migranti?

– VRS uzskaita katru konkrēto gadījumu, taču neveic šo personu reģistrāciju vai identifikāciju, tāpēc VRS rīcībā nav pamatotas informācijas, cik un kuru konkrēto trešo valstu valstspiederīgie ir šie cilvēki. VRS amatpersonas ik dienu novērs vairāku desmitu cilvēku mēģinājumus nelikumīgi šķērsot Latvijas–Baltkrievijas robežu, kopumā šogad no valsts robežas nelikumīgas šķērsotājus ir atturēti 11 120 cilvēki (dati uz 29. oktobri), tikai nelielai daļai cilvēku, aptuveni 5 %, izdodas nelikumīgi iekļūt Latvijā, daļa šo personu vēlāk, kopumā šogad 313 cilvēki, ir aizturēti valsts iekšienē, starp aizturētajiem pamatā ir Somālijas (83), Sudānas (50), Marokas (48), Etiopijas (29) un Alžīrijas (24) valstspiederīgie.

novada domes priekšsēdētājs Vitālijs Aizbalts, pašvaldība vairākkārt mēģinājusi Raudas skolu pārdot izsolē, taču bez panākumiem, tāpēc atrasts alternatīvs risinājums.

Tuvākajā laikā plānots noslēgt patapinājuma līgumu, pēc kura Nodrošinājuma valsts aģentūra uzsāks bijušās Raudas skolas rekonstrukciju, bet pašvaldība nodrošinās komunālos pakalpojumus. Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centru Raudā iecerēts pabeigt līdz nākamā gada jūnijam. Sākotnēji tajā varēs izmitināt līdz 150 cilvēkiem, bet līdz 2029. gadam – līdz pat 450 ārzemniekiem.

Nododot šo īpašumu Iekšlietu ministrijas pārziņā, Augšdaugavas novada pašvaldība cer dot jaunu elpu Raudas ciemam, jo centra izveide radīs jaunas darbavietas.

Kā stāsta domes priekšsēdētājs Vitālijs Aizbalts, pirmajā posmā paredzēta skolas ēkas rekonstrukcija un teritorijas norobežošana ar žogu, savukārt otrajā posmā – jaunu dzīvojamo ēku būvniecība. «Kopējais ieguldījumu apjoms saņiegs aptuveni 30 miljonus eiro. Darbā tiks iesaistīti vietējie būvnieki no Latgales. Turklāt būs nepieciešami pavāri, apsargi, sētnieki, veļas mazgātāji un citi pakalpojumu sniedzēji,» norāda V. Aizbalts.

Iekšlietu ministrija informē, ka jaunā ārzemnieku izmitināšanas centra izveidei paredzēts trīs miljonu eiro finansējums no Eiropas Savienības fondiem, savukārt līdz 2029. gadam plānots piesaistīt investīcijas līdz pat 30 miljonu eiro apmērā.

Kā iepriekš skaidrojusi Iekšlietu ministrija un Valsts robežsardze, jaunā centra būvniecība nepieciešama, lai īstenotu Migrācijas un patvēruma pakta prasības, kas jāievieš līdz nākamā gada vasarai. Projekts jau ir saņēmis akceptu Iekšlietu ministrijas Būvniecības padomē.

Ministriņā uzsver, ka līdz ar pakta ieviešanu tiks noteiktas jaunas robežprocedūras un ieviesta jauna – skrīninga kārtība. Veiktie aprēķini liecina, ka Latvijai būtiski jāpaplašina ārzemnieku izmitināšanas kapacitāte, tādēļ paredzēts izveidot jaunu centru iespējami tuvu valsts austrumu robežai, kur varētu nodrošināt ārzemnieku izmitināšanu, kā arī skrīninga, patvēruma un atgriešanas procedūru īstenošanu.

Augšdaugavas novadā plānots izveidot aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centru – kāda būs Valsts robežsardzes loma šī centra darbībā?

– Sākotnēji, līdz 2026. gada 12. jūnijam, Raudā tiks izveidots Ārzemnieku skrīninga un izmitināšanas pagaidu centrs «Rauda», kurā tiks izmitināti neaizturētie ārzemnieki, kuri būs pakļauti skrīninga vai patvēruma, vai atgriešanas robežprocedūrām. Pagaidu centra kapacitāte būs līdz 110 ārzemnieku izmitināšanai. Ārzemnieki šajā pagaidu centrā uzturēsies maksimums 21 nedēļu. Šajā laika periodā VRS nodrošinās šī centra apsardzību, skrīninga darbības ar ārzemniekiem, sākotnējās darbības patvēruma robežprocedūrā un realizēs ārzemnieku atgriešanas robežprocedūru. Šajā pagaidu centrā izmitinātajiem ārzemniekiem VRS nodrošinās pajumti, ēdināšanu un normatīvajos aktos paredzēto minimālo veselības aprūpi. Savukārt līdz 2029. gada 31. decembrim šajā pašā teritorijā Raudā tiks būvēts pilnīgi jauns Ārzemnieku izmitināšanas centrs ar kopējo kapacitāti līdz 450 ārzemnieku izmitināšanai.

Kā jūs vērtējat šādas infrastruktūras nepieciešamību Latvijā kopumā?

– Migrācijas instrumentālizācija uz Latvijas–Baltkrievijas robežas jau izraisīja zināmas problēmas VRS ar aizturēto ārzemnieku izmitināšanu, jo esošo divu centru Daugavpilī un Muceniekos kapacitātes balansēja uz maksimuma robežas un norādīja uz to, ka ir nepieciešami risinājumi, lai VRS nodrošinātu ar pietiekamu infrastruktūru aizturēto ārzemnieku izmitināšanai. Savukārt pirms tika pieņemts Migrācijas un patvēruma pakts Eiropas Komisija veica dalībvalstu, tai skaitā Latvijas, risku novērtēšanu un attiecībā uz Latviju atzina, ka esošā aizturēto ārzemnieku izmitināšanas kapacitāte ir nepietiekama un to ir nepieciešams pilnveidot, lai nodrošinātu pilnvērtīgu darbu arī krīzes situācijās.

UZZINAI:

Latvijai līdz nākamā gada jūnijam jāievieš Eiropas Savienības Migrācijas un patvēruma pakta prasības. Tas paredz, ka dalībvalstīm jāizvēlas – uzņemt migrantus, maksāt 20 000 eiro par katru neuzņemto personu vai sniegt tehnisku atbalstu. Latvija izvēlējusies trešo variantu, uzsverot savu ieguldījumu ES ārējās robežas aizsardzībā.

Pakts paredz arī jaunas robežprocedūras, tostarp skrīningu, kurā trīs dienu laikā tiks pārbaudīta migrantu identitāte, veselība un nodrošināta pagaidu izmitināšana un juridiskā palīdzība. Šim nolūkam tiks pielāgota bijusī Raudas skola Augšdaugavas novadā, kur varēs uzturēties 110 cilvēku. Līdz 2029. gadam tur plānots izbūvēt multifunkcionālu centru ar 450 vietām.

Iekšlietu ministrs Richards Kozlovskis uzsver, ka Latvija solidarizēsies ar citām ES valstīm, taču neplāno uzņemt migrantus vai maksāt naudu. Arī atturēšanas prakse uz robežas ar Baltkrieviju netiks mainīta.

Migrācijas pakta ieviešana izraisījusi politiskas diskusijas, Saeimā vēl joprojām tiek skatīti grozījumi Imigrācijas un Patvēruma likumos, kas saistīti ar pakta ieviešanu.

Kā jūs komentētu vietējo iedzīvotāju bažas, ka šāds centrs varētu radīt apdraudējumu apkārtējai sabiedrībai?

– No vietējiem iedzīvotājiem Raudā nav saņemti negatīvi signāli. Tieši pretēji, vietējie iedzīvotāji izprot situāciju, apzinās, ka Raudā paaugstināsies drošība un radīsies arī jaunas darbavietas.

Kādi pasākumi tiek veikti, lai novērstu nelegālās migrācijas riskus?

– Latvija, tostarp VRS, kā tiešā robežuzraudzības funkcijas īstenotāja jau piekto gadu cīnās ar Baltkrievijas varas iestāžu vadīto hibrīdapdraudējumu uz Latvijas–Baltkrievijas robežas. Lai laikus atpazītu un apkarotu nelegālās aktivitātes pie robežas, VRS sadarbojas gan ar Nacionālajiem bruņotajiem spēkiem, Valsts policiju, pašvaldībām, gan starptautiskām iestādēm (piemēram, Frontex). Reaģējot uz intensīviem nelegālās migrācijas vilņiem, nepieciešamības gadījumā tiek atsaukti atvaļinājumos esošie robežsargi, mobilizēti papildu darba spēki, tāpat norit pretmobilitātes šķēršļu izvietošana un pretgaisa aizsardzība.

Ko jūs vēlētos, lai sabiedrība labāk saprastu par jūsu darbu un šo centru nozīmi valsts drošībā?

– Sabiedrībai kopumā attiecībā uz VRS pārziņā esošajiem Aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centriem būtu jāizprot tas, ka šajos centros izmitinātie ārzemnieki nevar brīvi pārvietoties pa valsti. Šie ārzemnieki ir aizturēti un uzturas tikai un vienīgi šajos centros. Tādējādi sabiedrībai neveidojas nekādi drošības riski, ja šādi centri atrodas attiecīgajā pilsētā, novadā, pagastā vai ciemā. Tieši otrādi, sabiedrībai veidojas zināms drošības garants, jo šos centrus 24/7 režīmā apsargā VRS amatpersonas, kuras nepieciešamības gadījumā ir gatavas sniegt atbalstu vietējiem iedzīvotājiem problēmjautājumu risināšanā atbilstoši savai kompetencei. ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Raudā top jauns aizturēto ārzemnieku izmitināšanas centrs» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds